

Број: 43/3-2
Датум: 16. 6. 2023 год.
БЕОГРАД

Република Србија

Београд

Број

Датум

КРИМИНАЛИСТИЧКО-ПОЛИЦИЈСКИ УНИВЕРЗИТЕТ

ВЕЋУ ДЕПАРТМАНА КРИМИНАЛИСТИКЕ

Одлуком Већа научних области друштвено-хуманистичких и интердисциплинарних, мултидисциплинарних и трансдисциплинарних студија Криминалистичко-полицијског универзитета у Београду, 27 бр. 84/2-2-2023 од 21.04.2023. године, а на основу Предлога одлуке 23 број 80/50-3-2023 од 06.04.2023. године, именована је Комисија за преглед и оцену докторске дисертације кандидата мр Бојана С. Станковића, под називом „**Организациони фактори времена одзива и њихов утицај на ефективност полиције опште надлежности**“, у саставу:

1. др Саша Милојевић, председник, редовни професор Криминалистичко-полицијског универзитета;
2. др Данијела Спасић, члан, ванредни професор Криминалистичко-полицијског универзитета;
3. др Желимир Кешетовић, члан, редовни професор Факултета безбедности, Универзитета у Београду.

Комисија је темељно прегледала и проучила наведену докторску дисертацију и Већу департмана за криминалистику, доставља следећи:

ИЗВЕШТАЈ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Кандидат Бојан Станковић, од оца Братислава, рођен је 16. марта 1977. године у Лесковцу, где је завршио основну школу и Гимназију. По завршетку средње школе уписао је Полицијску академију у Београду, где је дипломирао 2002. године, са просеком 9,19 и стекао звање “дипломирани официр полиције”. Магистрирао је на Криминалистичко-полицијској академији 2016. године, са радом „Криминалистичко-тактичко поступање полиције у случајевима насиља у породици“, након чега је, исте године, уписао докторске студије, у првој

генерацији која је уписана на Криминалистичко-полицијском универзитету, у оквиру студијског програма Криминалистика и право.

Професионални развој кандидата се везује за рад у полицији опште надлежности, најпре у Полицијској станици Лесковац, тадашњег Секретаријата унутрашњих послова у Лесковцу, на радном месту помоћник командира полицијске станице, у чину потпоручника полиције. Од 2006. године је радио на пословима најпре заменика командира, а затим и командира Полицијске испоставе Север у Одељењу полиције, Полицијске управе у Лесковцу, све до 2015. године, када прелази у Управу полиције у седишту Дирекције полиције.

У Управи полиције је распоређен на послове официра за организацију, а од 2019. године на радно место шефа одсека у Одељењу за безбедност спортских приредби, у чину потпуковника полиције, где и данас ради. Бојан Станковић је током каријере више пута награђиван од стране руководиоца организационих јединица, а 2021. године је добио захвалницу од министра унутрашњих послова због доприноса унапређењу службе. Поред чланства у различитим радним групама, 2022. године предводио је делегацију Министарства унутрашњих послова која је учествовала у раду Међународног центра за полицијску сарадњу, поводом Светског првенства у фудбалу, одржаног у Катару.

Научно-истраживачки рад

Кандидат је аутор следећих радова:

Рад у часопису међународног значаја у категорији М 24

Bojan Stanković, & Dalibor Kekić (2023). The Attitude of Members of Certain Vulnerable Social Groups Towards Police Treatment. *Култура полиса (Kultura polisa)*, 20 (1), 51-71.

Рад у водећем часопису националног значаја у категорији М 51

Stanković, B. (2022). Uticaj organizacionih faktora na vreme odziva policije. *Bezbednost, Beograd*, 64(1), 147-160.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет докторске дисертације под називом „Организациони фактори времена одзива и њихов утицај на ефективност полиције опште надлежности“ је одређен у складу са формулисаним проблемом и односи се на идентификацију и унапређење фактора времена одзива и сагледавање њиховог утицаја на ефективност полицијског поступања. Унапређење фактора, који утичу на време одзива, није само себи циљ, као што није ни повећање ефективности полицијског поступања. Оба појма воде ка трећем, ефекту полицијског поступања, који представља резултат утицаја фактора на време одзива и, на неки начин, суштину рада полиције. Наиме, потреба грађана да се, у ситуацијама када су им угрожена одређена права, обратe полицији, представља основу на којој се надограђују одређени ефекти полицијског поступања, пре свих задовољство грађана радом полиције, јер се њиме осликава квалитет,

посвећеност и крајњи исход активности, што као последицу има став грађана према полицији, као државном органу и носиоцу јавних овлашћења.

Време одзива је као појава, деценијама уназад привлачило пажњу стручне јавности, првенствено због вишеструког утицаја на човека и његово окружење. Уколико време одзива посматрамо са аспекта полицијског поступања, његов значај за унапређење ефективности полиције је несумњив, али и подложен утицају различитих фактора. Они могу проистећи из саме полицијске организације, због чега се на њихов интензитет и садржину може непосредно утицати и на тај начин допринети скраћењу времена одзива, али и из спољашњег окружења, на које је теже остварити неки контролисани утицај, бар када је реч о полицијским службеницима. Обе врсте фактора имају свој, могло би се рећи, људски и „натурални“ сегмент, јер су њихови носиоци у оба случаја, како људи, тако и природне појаве, техничка средства, саобраћајни и инфраструктурни елементи.

Предмет истраживања просторно обухвата одређене полицијске управе на територију Републике Србије, првенствено Полицијску управу за град Београд, као организациону јединицу Министарства унутрашњих послова, односно Дирекције полиције, са највећом територијом, најсложенијом безбедносном проблематиком и највећим бројем запослених. Емпиријско истраживање према ставовима полицијских службеника је спроведено на репрезентативном узорку испитаника, заснованом на критеријуму искуства (година радног стажа), радног места (руководећег или извршилачког), врсте и надлежности организационе јединице у којој су распоређени и послова које обављају. Емпиријско истраживање према ставовима грађана је спроведено на територији Београда, на репрезентативном узорку испитаника заснованом на критеријуму припадности рањивим друштвеним групама.

Временска одредница истраживања нема дефинисане границе, имајући у виду да предмет истраживања обухвата материју која није везана за одређени временски период, већ за начин поступања и реаговања организационих јединица полиције у конкретним ситуацијама, као и однос који одређене категорије грађана имају према полицијским службеницима.

Циљ дисертације јесте сагледавање утицаја фактора на трајање времена одзива и изналажење теоријских и практичних начина за унапређење поступања полицијских службеника у смислу скраћена времена потребног за реакцију у ситуацијама када је неопходно изаћи на место догађаја у што краћем временском интервалу. Анализа и синтеза теоријских становишта претпостављају могућност коришћења резултата истраживања за идентификовање и превазилажење конкретних проблема времена одзива полиције опште надлежности, а тиме и за унапређивање квалитета, односно ефективности и ефикасности функционисања полицијске организације у Републици Србији.

3. Хипотезе

Полазећи од одређеног проблема и предмета докторске дисертације постављен је одговарајући хипотетички оквир. У циљу спровођења научног

истраживања у области фактора времена одзива и њиховог утицаја на поступање полиције, утврђена је једна општа и четири посебне хипотезе.

Општа хипотеза гласи: Основни фактори времена одзива могу се поделити на интерне и екстерне, а њихов утицај на време одзива, а тиме и на ефективност поступања полиције опште надлежности, може бити повољан (позитиван) - уколико утичу на скраћивање или неповољан (негативан) – уколико утичу на продужење времена одзива.

Општом хипотезом је изражена тврдња да се фактори времена одзива, који се могу разврстати на интерне и екстерне, одражавају на ефективност поступања полиције, и то у позитивном смислу, уколико доводе до скраћења, односно у негативном, уколико воде продужењу времена одзива.

Прва посебна хипотеза гласи: Време је један од значајних чинилаца организационог окружења, а време одзива је једна од значајних перформанси организација чија природа функционисања подразумева брзо реаговање.

У оквиру ње, дефинисане су две појединачне хипотезе које гласе:

Прва појединачна хипотеза: Различити аспекти времена имају посебан значај и испољавају посебан утицај на специфичне организације као што су полиција, службе хитне медицинске помоћи или ватрогасно-спасилачке јединице, због чега је неопходно да се временом у тим организацијама добро управља.

Унапређење управљања временом, посматрано са аспекта служби, чији делокруг послова обухвата обавезу хитног реаговања, подразумева њихово боље, организационо и функционално устројство, ради ефикаснијег супротстављања свим облицима безбедносног угрожавања, како на превентивном, тако и на репресивном плану. У оквиру ових служби, постоје послови у којима се време рефлектује само кроз радно време, док је код одређених послова повезано и са брзином реаговања и самим тим успешношћу обављања појединих активности, и способношћу да се адекватно одговори професионалним изазовима. Да би једна организација могла да функционише на начин да испуни све циљеве ради којих је формирана, потребно је да буде адекватно организована. То значи да је потребно спровести процес, у оквиру којег се, на основу анализе одређених фактора, креирају поједини структурни параметри, чијом се комбинацијом ствара оптимална организациона структура, заснована на одговарајућим теоријским моделима, а све са циљем постизања високог нивоа организационих перформанси.

Друга појединачна хипотеза: Време одзива у специфичним организацијама као што су полиција, службе хитне медицинске помоћи или ватрогасно-спасилачке јединице, представља једну од значајних перформанси тих организације на коју значајно утичу различити интерни и екстерни фактори.

Посебно је значајно дефинисати време одзива, имајући у виду да се његовим мерењем и проценом утицаја, у квантитативном или квалитативном смислу, баве све хитне службе, које су надлежне да пруже одређену помоћ

грађанима. На време одзива се може гледати из два аспекта, као фактора и као индикатора учинка. Идентификација фактора учинка представља једнозначно одређење чинилаца од којих зависе резултати рада полицијске организације и субјеката који је чине. Један од тих чинилаца јесте и време одзива, које представља део једног ширег појма, односно перформанси (организационих способности). На време одзива можемо гледати и као на индикатор учинка, с обзиром да његово трајање показује, колико је оперативна полицијска јединица, односно колико је оспособљена да благовремено реагује поводом одређеног догађаја.

Друга посебна хипотеза гласи: Интерни фактори који значајно (повољно или неповољно) утичу на време одзива, а тиме и на ефективност поступања полиције опште надлежности су: ниво прилагођености организационе структуре полиције потребама брзог реаговања; ниво заступљености у полицији организационих форми за брзо реаговање; ниво перформанси (или компетенција) полицијских службеника за брзо реаговање и ниво техничке опремљености организационих јединица полиције за брзо реаговање.

У оквиру ње, дефинисане су четири појединачне хипотезе које гласе:

Прва појединачна хипотеза: Виши ниво прилагођености организационе структуре полиције потребама брзог реаговања, односно виши ниво деконцентрације организационих јединица полиције (полицијских станица, испостава и одељења, безбедносних сектора, позорничких и патролних рејона), значајно се одражава на скраћивање времена одзива, док нижи ниво те прилагођености, значајно утиче на продужење времена одзива полиције опште надлежности.

Организација се може дефинисати као функционална, структурно уређена и циљно усмерена људска творевина, која представља усклађен скуп људи и средстава, који на основу поделе рада и одговорности функционише као складна целина, ради остварења одређеног циља. Полицијска организациона структура у једној држави, интегрише у себи сва питања која се односе на положај полиције у друштву. У циљу остваривања постављених циљева од стране запослених, неопходно је њихове позиције у организацији груписати по одговарајућем критеријуму. Груписање послова (депарментализација), као параметар организационе структуре, једна је од најважнијих активности организовања. Њоме се сродна радна места групишу у уже организационе јединице, чијим груписањем се ствара основна (секторска, департамнска) организациона структура. Структура полицијске организације је сложена и на њено успостављање могу да делују различити принципи, при чему је територијални принцип један од примарних, односно услов другим принципима, који могу да га допуњују. У складу са територијалним принципом организовања, за мање територијалне јединице, почев од управног округа ка нижим, образоване су уже организационе јединице, пре свега подручне полицијске управе, а унутар њих одговарајуће организационе форме, у зависности од величине територије, броја становника и густине насељености и безбедносне проблематике.

Друга појединачна хипотеза: Виши ниво заступљености у полицији опште надлежности, организационих форми за брзо реаговање, као што су стални или привремени састави за дежурство, приправност и интервенције, значајно се одражава на скраћивање времена одзива, док нижи ниво заступљености наведених организационих форми, значајно утиче на продужење времена одзива полиције опште надлежности.

Један од примарних задатака полиције је брзо реаговање на догађаје који изискују њену реакцију, при чему се, код појединих организационих јединица полиције, потреба за брзином у реаговању одражава и на њену ефикасност у поступању, док код других она представља споредан фактор. Притом, нису све организационе форме у оквиру одређене јединице, подједнако оспособљене и надлежне за брзо реаговање на одређене догађаје, па је такав случај и са полицијом опште надлежности. Наиме, поред улоге које имају патролна и позорничка делатност, посебно је значајна она чији су носиоци дежурна служба, полицијски службеници који се налазе у приправности, као и привремени састави за реаговање полиције.

Улога сталног дежурства у времену одзива је немерљива, јер је реч о једној од две делатности од пресудног утицаја на његово трајање. Од професионалног и одговорног рада свих припадника дежурне службе, првенствено оних који примају пријаве и обављају разговор са лицем које пријављује догађај, у великој мери зависи трајање времена одзива. То се првенствено односи на дежурне службе које функционишу на регионалном и локалном нивоу, имајући у виду да је поступање по пријавама у њиховом делокругу рада. Због тога је организација рада дежурних служби у подручним полицијским управама и полицијским станицама, важан сегмент целокупног полицијског поступања, а нарочито у делу који се односи на време одзива. Она неминовно утиче и на касније поступање патрола која се упућује на место догађаја и од чије реакције зависи исход безбедносног догађаја.

У погледу привремених састава за реаговање полиције, реч је о организационој форми привременог карактера, чија је главна карактеристика да се формирају под посебним околностима и да је образују полицијски службеници, који су трајно распоређени у неким другим организационим јединицама.

Трећа појединачна хипотеза: Виши ниво перформанси полицијских службеника, односно виши ниво њиховог образовања, обучености, увежбаности и искуства у брзом реаговању, њихове мотивисаности за обављање полицијских послова и њихових комуникацијских вештина, значајно се одражава на скраћивање времена одзива, док нижи ниво тих перформанси значајно утиче на продужење времена одзива полиције опште надлежности.

Перформансе се, пре свега односе на људске ресурсе, односно потенцијале, који представљају укупна знања, вештине, способности, креативне могућности и мотивацију, а којима располаже нека организација или друштво. Људски потенцијали су укупност формалних знања, практичних вештина, способности, понашања, социјалних обележја, психолошких особина, те реализованих или прикривених креативних могућности људи у неком друштву, организацији или

заједници. Управљање људским потенцијалима засновано је на професионализацији и подршци службеницима, те на развоју каријера према начелу „управљања компетенцијама“ и чини низ међуповезаних активности усмерених на осигуравање адекватног броја и структуре запослених, њихових знања, вештина, интереса, мотивације и облика понашања, потребних за остваривање актуелних, развојних и стратешких циљева полицијске организације. Компетенције представљају скуп знања и вештина, црта личности и способности које обликују понашање запосленог и воде постизању очекиваних резултата на радном месту. Оне могу бити техничке (односе се на специфична знања и вештине) и базичне (обухватају скуп понашања, црте личности и способности), и у оба случаја су потребне за успешно обављање послова и задатака одређеног радног места. Водећу улогу у управљању кадровима и искоришћавању њихових перформанси у великим организационим системима имају специјализоване организационе јединице, чија се основна делатност односи на управљање људским ресурсима.

Четврта појединачна хипотеза: Виши ниво опремљености средствима и опремом за брзо реаговање, пре свега средствима везе, патролним возилима, заштитном опремом и опремом за навигацију, позиционирање, осветљавање и осматрање, значајно се одражава на скраћивање времена одзива, док нижи ниво те опремљености значајно утиче на продужење времена одзива полиције опште надлежности.

Један од елемената полицијске структуре, који је на посебан начин значајан за њено функционисање јесу средства, која се могу груписати на финансијска и техничка. Финансијска средства углавном се планирају путем годишњег плана државе у смислу прихода и расхода (буџет), који обухвата и средства намењена полицијског организацији, односно министарству надлежном за унутрашње послове. Финансијска средства за рад полиције се углавном усмеравају на плате и друга примања полицијских службеника и других упошљеника, набављање робе, обезбеђивање услуга и исплату различитих трошкова. Међутим, да би један систем адекватно функционисао, није довољно да располаже одговарајућим кадровима, већ и да им омогући одређене услове за извршавање, законом прописаних задатака. Ти услови се првенствено огледају кроз поседовање одговарајућих материјално техничких средстава, који на много начина могу да унапреде рад полиције, али и олакшају поступање. Да би се поседовала материјално техничка средства, мора се располагати одређеним финансијским средствима, не само ради финансирања текућих трошкова, него и обезбеђивања адекватних услова за рад, што само указује на неупитну повезаност ова два елемента.

Трећа посебна хипотеза гласи: Екстерни фактори који значајно (повољно или неповољно) утичу на време одзива, а тиме и на ефективност поступања полиције опште надлежности су: насељеност места догађаја рањивим групама становништва, као посебна специфичност окружења; природа или специфичност деликта који захтева реаговање полиције и ситуациони саобраћајно-путни услови кретања полиције до места догађаја.

У оквиру ње, дефинисане су три појединачне хипотезе које гласе:

Прва појединачна хипотеза: Виши ниво насељености места догађаја рањивим друштвеним групама, најчешће утиче на скраћивање времена одзива, док нижи ниво насељености или одсуство тих група из места догађаја, доводи до продужења времена одзива полиције опште надлежности.

Развој демократских институција у свету, уз наглашавање поштовања људских права и слобода, али и очекивања која грађани имају од полиције, довели су до нове стратегије полицијског поступања, која се, пре свега, заснива на ослањању полиције на грађане и заједницу и усклађивање њене улоге са специфичним локалним приликама и потребама које имају поједина подручја. Односи полиције и заједнице у великој мери су резултат свакодневних поступака патрола које обављају своје дужности на улици. Полицијски службеници треба да поседују основно знање, свест и вештине за остварење своје улоге у различитим друштвима. Поред тога што им је потребно пружити основно знање и вештине у вези са заједницом и научити их да решавају проблеме партнерским односом са том заједницом, потребно им је предочити и посебну угроженост припадника рањивих група у погледу различитих видова дискриминације. Исто тако, полицијски службеници треба да поступају на прикладан и правичан начин и да буду свесни културолошких разлика у погледу породичних структура мањина, њихових родних улога, бриге о деци и начина живота. Један од основних циљева рада полиције у заједници је јачање улоге грађана у решавању проблема из окружења који су повезани са криминалом. Такво активно укључивање може се остваривати на два нивоа: први, да грађани могу индивидуално да помажу полицији пријављивањем свих безбедносно интересантних појава и други, да колективно учествују у разним програмима које организује локална власт, а важни су за унапређење стања безбедности.

Друга појединачна хипотеза: Специфичне врсте деликата чија природа захтева брзо реаговање полиције, као што су породично насиље, имовински деликти и деликти чије је извршење у току, значајно утичу на скраћивање времена одзива, док деликти чија природа не захтева брзо реаговање, најчешће утичу на продужење времена одзива полиције опште надлежности.

Поред предузимања мера и радњи у откривању и расветљавању кривичних дела, значајне резултате у сузбијању криминалитета, полиција остварује и проналаском учинилаца у току или непосредно након извршења кривичног дела, што представља показатељ добре оперативне покривености простора. У таквим ситуацијама, спречавање извршења кривичних дела и евентуално хватање учинилаца, нису само последица њихових пропуста, већ и резултат доброг аналитичког рада, којим је омогућено формирање верзија о објектима који би, с великим степеном вероватноће, могли бити нападнути у будућности, односно о одређеним лицима као могућим извршиоцима. Полицијски службеници у свакодневном раду предузимају низ полицијских послова, са одређеном хитношћу у поступању, при чему неке активности изискују већи степен хитности од других. Полицијска служба има обавезу да реагује на пријаве у складу са природом догађаја и озбиљношћу конкретне ситуације, ценећи наводе из пријаве. Ову обавезу има, пре свега, руководилац дежурне службе или дежурни полицијски службеник, који се, поред личног искуства и

знања које поседују, приликом утврђивања хитности одређеног догађаја, управљају и подзаконским актима прописаним у ту сврху. Један од основних критеријума приликом селекције догађаја јесте врста безбедносног догађаја, могуће последице ширих размера по животе грађана и имовину и фаза догађаја у тренутку пријављивања. Сваки од изнетих критеријума, у комбинацији са неким другим, може да буде разлог хитног поступања полиције, чак и уколико је реч о догађајима мање друштвене опасности.

Трећа појединачна хипотеза: Повољни временски (време као доба дана, годишње доба, атмосферска појава и сл.), инфраструктурни (квалитет, проходност, прегледност и дужина пута), безбедносни (изостанак угрожавања безбедности патрола при изласку на место догађаја) и други повољни ситуациони саобраћајно-путни услови кретања полиције до места догађаја, значајно се одражавају на скраћивање времена одзива, док неповољни услови те природе значајно утичу на продужење времена одзива полиције опште надлежности.

Време је карактеристично за планирање, координацију и контролу сваке активности. У том контексту, значајно је време почетка или завршетка активности и њеног усклађивања са осталим учесницима у истом задатку. То је посебно важно за руководиоце организационих јединица, с обзиром да специфичност послова које обављају, захтева адекватно управљање временом. Основне фазе у управљању временом су анализа употребе времена, дефинисање циљева и приоритета и организација времена.

Имајући у виду да су полицијске испоставе најмање самосталне организационе јединице полиције опште надлежности, које се образују за подручје једне општине, један од основних задатака руководиоца полицијске испоставе јесте да полицијске послове организују на начин да спрече настанак безбедносног догађаја или наступање тежих последица. У том циљу, врши се планирање службе на начин да се, кроз анализу просторне и временске дистрибуције безбедносних догађаја, антиципирају потенцијална места њиховог настанка и извршило правилно распоређивање полицијских службеника.

Сваки део одређене територије представља потенцијално место безбедносног догађаја, због чега стање безбедности на једном таквом подручју у великој мери зависи од његових основних карактеристика. Без обзира да ли је реч о урбаном или руралном подручју, густини насељености или категорији становништва које га насељава, ризик од настајања безбедносних догађаја је увек присутан. Некада су управо те карактеристике фактори који опредељују, односно подстичу девијантно понашање. Начин на који се организује и уређује геопростор, односно изглед и положај улица, различитих објеката, број и распоред зграда, заступљеност јавне расвете, присуство надзорних камера и слични елементи, могу подстицати девијантно понашања, али и деловати одвраћајуће на потенцијалне извршиоце деликата, тако што ће умањити могућност за њихово извршење.

Имајући у виду утицај свих ситуационих елемената на кретање патроле према месту догађаја, у ситуацијама поступања по пријавама грађана, руководиоца организационе јединице може организацијом службе и

планирањем активности патролне и позорничке делатности да смањи утицај неког од елемената, док се на друге не може много утицати. Поступање по пријавама грађана је специфична делатност полиције по свим основама, почев од времена пријаве догађаја, локације где се десио, природе и учесника догађаја. Имајући то у виду, веома је тешко предвидети наведене параметре, па самим тим и који ће ситуациони фактори и на који начин да утичу на кретање патроле и њено време одзива. Због тога се руководиоци служи одговарајућим методама предикције могућих догађаја, пре свега анализирајући време и место њиховог настанка, али и одређене аспекте времена, пре свега доба године и дана, с обзиром да су неки од њих карактеристични за настанак појединих догађаја.

Четврта посебна хипотеза гласи: Скраћивање времена одзива као једне од перформанси полицијске организације, може утицати на унапређење ефеката (излаза и исхода), односно ефективности функционисања полиције опште надлежности.

У оквиру ње, дефинисане су две појединачне хипотезе које гласе:

Прва појединачна хипотеза: Скраћивање времена одзива полиције опште надлежности, може утицати на подизање нивоа (стопе) проналажења и хапшења извршилаца кривичних дела и прекршаја и нивоа (стопе) спречавања настанка или ублажавања последица њиховог деликтног (криминалног и прекршајног) понашања.

Полицијски службеници, у складу овлашћењима прописаним законом, обављају велики број полицијских послова, међу којима је један од најзначајних за безбедност заједнице, откривање и расветљавање кривичних дела и прекршаја, откривање и хапшење њихових учинилаца, као и обезбеђивање доказа наведених деликата. Поступајући по пријавама грађана, полиција се често суочава са деликтима који имају обележје једне од две противправне делатности. У зависности од природе безбедносног догађаја који се пријављује, полиција ангажује све расположиве ресурсе у циљу благовременог изласка на место догађаја и предузимања мера и радњи неопходних за заштиту оштећеног/жртве, откривање извршиоца и обезбеђивање трагова. Неспорно је да свака од активности полицијских службеника оставља одређени утицај на све субјекте безбедносног догађаја, било да је реч о жртвама, извршиоцима или очевицима и свако од њих на специфичан начин доживљава, како сам догађај, тако и поступке полиције према њима. Са становишта полицијског поступања и природе задатака које обављају, најзначајнији је утицај на потенцијалне и стварне извршиоце свих врста деликата.

Друга појединачна хипотеза: Скраћивање времена одзива полиције опште надлежности, може утицати на подизање нивоа поверења грађана у полицију, односно нивоа њиховог задовољства радом полиције и нивоа одвраћања могућих извршилаца кривичних дела и прекршаја од њиховог деликтног (криминалног и прекршајног) понашања.

Однос грађана и одређених државних институција се развијао, паралелно са развојем државног апарата, односно заједнице, као скупа грађана, који насељавају одређени простор, у коме задовољавају своје животне потребе, без

обзира на историјски тренутак у коме се тај однос процењује. Тај однос се одражава кроз ставове грађана о одређеној појави, органу или појединцу, формиране у ситуацијама личног карактера, због чега и однос поприма форму, сходно задовољству грађана исходом поступања одређеног органа. У тим случајевима се углавном ради о *индивидуалном незадовољству* грађана. Уколико је поступање државног органа довело до озбиљних злоупотреба или угрожавања људских права и слобода, онда ће реакција јавности бити још израженија и масовнија, испољавајући се кроз *колективно незадовољство*.

Имајући то у виду, полиција и грађани имају најкомплекснији однос, јер је под утицајем већег броја значајних чинилаца, од којих је најзначајније право полиције на употребу физичке принуде. Ово право полицији омогућава да своје дужности спроводи на ефикасан начин, али и да га, кроз законска овлашћења и дискрециону процену основа њихове примене, у много случајева злоупотребљава. Управо се због злоупотребе права на принуду, јавља најчешћи вид колективног незадовољства радом полиције. Такви видови незадовољства су и напруснији у јавности, првенствено због тога што је последица злоупотребе овог права највидљивија, често праћена физичким повређивањем лица, а неретко и смртним исходом. Мање видљив, али далеко бројнији облик незадовољства, јесте онај који грађани доживљавају у ситуацијама када постоји потреба за обраћањем полицији, при чему они сматрају да су њихова очекивања изневерена.

Посебну категорију становништва, са врло често амбивалентним односом према полицијској служби у свакој форми њеног поступања, чине извршиоци деликата. Њихов став се у већини случајева може окарактерисати као непријатељски, пре свега као последица негативних искустава таквих лица са полицијом или због опште улоге полиције у друштву, која се коси са њиховим поимањем друштвеног поретка и њиховим намерама да поступају супротно њему.

Због деловања ових чинилаца, односи полиције и грађана су често оптерећени међусобним неповерењем, а у погледу извршилаца деликата и дозом нетрпељивости, при чему се, гледано из перспективе свакодневног поступања, може рећи да се полиција са своје стране, не труди превише да тај однос унапреди до прихватљивог нивоа, поготово када је реч о грађанима који нису прекршили законске норме.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација под називом „Организациони фактори времена одзива и њихов утицај на ефективност полиције опште надлежности“, логично је структурирана, са широким тематским целинама које су вешто повезане и логичне је композиције, тако да сваки део рада представља наставак претходног дела и надовезује се на њега.

Дисертација садржи следеће елементе: увод, пет делова, закључна разматрања, попис литературе и три прилога.

У уводу се истиче улога полицијска организација у обављању законом прописаних полицијских послова, од којих већина утиче на заштиту личне и имовинске сигурности грађана. Један од стандарда, на који се посебно указује, а чија је примена нарочито значајна, јесте правовременост у поступању полицијских службеника. Обављајући своју дужност, полицијски службеници су у обавези да се придржавају прописа којима је предвиђен начин поступања и примена одговарајућих процедура у ситуацијама које захтевају њихову реакцију. Предметне активности претпостављају постојање одређених интерних и екстерних фактора, односно поседовање одговарајућих компетенција полицијских службеника, али и чинилаца који зависе од околности безбедносног догађаја. Наиме, док су компетенције свеprisутне у одређеној мери код сваког полицијског службеника, остали чиниоци су променљивог карактера, јер зависе од природе безбедносног догађаја, али и самих учесника, односно њихове улоге у конкретном безбедносном догађају. Полицијски службеници, поступајући по пријављеним догађајима, суочавају се са бројним изазовима. На који ће начин изазови бити превазиђени, у великој мери зависи од присуства/одсуства поменутих компетенција, јер поседовање одређених знања и вештина треба да олакша поступање по безбедносном догађају, без обзира на његову природу, као и карактер и однос његових актера. Поред интерних фактора, који су у директној корелацији са организационим јединицама полиције, на време одзива посебан утицај остварују екстерни фактори, чији је заједнички именоватељ чиниоци да њихово постојање не зависи од организационих јединица полиције, али у великој мери утичу на начин њиховог реаговања у конкретним ситуацијама, а самим тим и на трајање времена одзива. У екстерне факторе се убрајају ниво насељености места догађаја социјално рањивим категоријама становништва, специфичне врсте деликата, чија природа захтева брзо реаговање полиције и ситуациони елементи.

У првом делу, под називом „Време као чинилац организационог окружења и време одзива као организациона перформанса“, полази се од дефинисања појма времена и његовог утицаја на свакодневни живот људи, првенствено на значај и управљање временом у функционисању специфичних организација, чије поступање захтева брзо реаговање у ситуацијама када је неопходно прижити грађанима одређену помоћ. Посебно се указује на управљање временом у полицији које подразумева њено боље, организационо и функционално устројство, ради ефикаснијег супротстављања свим облицима безбедносног угрожавања, како на превентивном, тако и на репресивном плану. У овом делу се уводи појам времена одзива, најпре кроз његово концептуално одређење од стране различитих аутора, а затим и извођењем дефиниције од стране докторанда. Такође се анализира улога времена одзива у полицијској организацији, где се посебна пажња посвећује управљању као функцији организације, али и улози времена одзива у полицијској организацији, пре свега као фактору и индикатору учинка. У оба случаја, време одзива се остварује кроз постојање и утицај одговарајућих фактора. Имајући у виду да на време одзива утичу како фактори, који егзистирају унутар полицијске организације, тако и они чији настанак и постојање не зависе од ње, издвајају се интерни и екстерни фактори.

У другом делу, под називом „Интерни организациони фактори и њихов утицај на време одзива полиције опште надлежности“, обрађује се утицај

организационе структуре јединица полиције, на време одзива полиције опште надлежности. Кроз овај део рада, аутор се осврнуо на појмовно одређење организационих форми полицијске јединице и њихов утицај на време одзива. Анализирана је њихова организациона структура, почев од најједноставнијих до најсложенијих форми, проблеми у функционисању и начин руковођења, пре свега начин сагледавање њихове улоге у унапређењу реаговања приликом конкретних догађаја који изискују брзу реакцију. Посебна пажња је посвећена перформансама полицијских службеника, пре свега образовању, искуству, комуникацији и мотивацији. Свака од њих је посебно обрађена и доведена у контекст утицаја на време одзива. На крају је указано на материјално-техничка средства и њихову улогу у унапређењу квалитета рада, али и утицају на време одзива.

У трећем делу, под називом „Екстерни организациони фактори и њихов утицај на време одзива полиције опште надлежности“, аутор је дефинисао три екстерна фактора: насељеност места догађаја социјално рањивим категоријама становништва, специфичне врсте деликата и ситуационе елементе. Сваки од набројаних фактора на себи својствен начин утиче на време одзива, при чему су у великом мери испреплетани са одређеним интерним факторима, пре свега полицијским перформансама, имајући у виду да однос који поступајући полицијски службеници успостављају према припадницима рањивих друштвених група и специфичним врстама деликата, у великој мери зависи од њихових компетенција.

У четвртном делу, под називом „Утицај скраћења времена одзива, као перформансе полицијске организације, на ефекте функционисања полиције опште надлежности“, аутор је обрадио утицај времена одзива на стопу расветљавања деликата и њихове последице, као и на однос одређених субјеката према раду полиције. Када је реч о расветљавању деликата, посебно је обрађен сегмент утицаја времена одзива на стопу проналажења и хапшења извршилаца, а посебно утицај на настанак последице. Са друге стране, анализом односа субјеката према раду полиције, акценат је стављен на утицај времена одзива на задовољство грађана и на одвраћање могућих извршилаца кривичних дела и прекршаја од потенцијалног деликтног понашања.

У петом делу, под називом „Анализа и интерпретација резултата истраживања“, садржан је приказ емпиријског истраживања са налазима, спроведеног у новембру и децембру 2020. године. У овом делу су приказани резултати испитивања две категорије испитаника (полицијских службеника и грађана), док су резултати испитивања полицијских руководилаца, имплементирани у материји обрађеној у другом, трећем и четвртном делу дисертације. Истраживање је било усмерено на испитивање, којим су прикупљани подаци везани за искуствена сазнања полицијских руководилаца и осталих полицијских службеника о времену одзива, факторима који утичу на њега и на ефикасност рада полиције, као и ставови и мишљења припадника рањивих друштвених група о односу полиције према њима. У реализацији истраживања, примењена је техника анкетирања. Анкетиране су три категорије испитаника: а) руководећи састав полиције опште надлежности нивоа командира полицијских испостава- 100 испитаника; б) полицијски службеници полиције опште надлежности у полицијским испоставама (шефови и вође смена,

као и полицајци у патролној или позорничкој делатности)- 200 испитаника и в) грађани- 150 испитаника. Анкетирање је извршено анонимно, помоћу три различита анкетна листа (за сваку категорију испитаника посебан анкетни лист, чија су питања опредељена садржајем хипотеза). Током истраживања користило се сужени обухват, односно узорак – намеран и стратификован. Приликом одређивања оквира узорка, у обзир је узета заступљеност релевантних параметара, који су неопходни да би добијени резултати могли бити генерализовани, па самим тим и репрезентативни.

У закључним разматрањима се сумирају резултати истраживања кроз провере потврђености изнетих хипотеза и предвиђају могући правци унапређења полицијске организације, у циљу скраћења времена одзива у ситуацијама која захтевају интервентну реакцију полиције.

Из пописа литературе се види да је током израде дисертације коришћено 157 библиографских јединица, при чему је коришћена савремена и релевантна домаћа и страна литература, домаћи законски и подзаконски акти, као и међународни прописи. Коришћена литература је коректно интерпретирана, док посебан смисао раду даје искуство из праксе, имплементирано кроз већи део рада, имајући у виду дугогодишњи рад докторанда на пословима руководиоца у јединицама полиције опште надлежности.

Докторска дисертација садржи и три прилога. Прилог 1- Упитник за руководећи састав полиције опште надлежности нивоа командира полицијских испостава, прилог 2- Упитник за полицијске службенике полиције опште надлежности у полицијским испоставама (шефови и вође смена, као и полицајци у патролној или позорничкој делатности), прилог 3- Упитник за припаднике рањивих друштвених група. Рад садржи укупно 16 табела, 24 графикана, четири слике и три шеме.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Дисертација докторанда мр Бојана Станковића под називом „Организациони фактори времена одзива и њихов утицај на ефективност полиције опште надлежности“, значајно је истраживање у области друштвених наука. Са становишта предмета истраживања и добијених резултата, дисертација представља оригинални научни рад.

Конкретно, научно истраживање је резултирало:

- дефинисањем времена одзива и утврђивањем улоге његових фактора у организацији полицијске службе;
- анализом теоријских становишта улоге времена одзива у функционисању полиције опште надлежности;
- идентификацијом фактора времена одзива и анализом њиховог утицаја на презумање одређених радњи од стране припадника полицијске организације;

- приказом резултата спроведеног емпиријског истраживања;
- дефинисањем могућих праваца развоја полицијске организације и реформом структуре одређених организационих форми функционисања;
- сумирањем закључних разматрања о тенденцијама развоја полицијске организације у смислу скраћивања времена одзива унапређењем фактора који на њега утичу.

Поред тога што може бити од користи научној и стручној јавности, дисертација се може сматрати корисном и за модернизовање и унапређење организације полицијске службе, првенствено у сфери скраћења времена одзива и ефективнијег поступања по пријавама грађана.

Резултати дисертације докторанда мр Бојана Станковића, под називом „Организациони фактори времена одзива и њихов утицај на ефективност полиције опште надлежности“, значајни су како у теоријском, тако и у практичном смислу, јер омогућавају добијање значајних резултата у циљу сагледавања ефекта утицаја фактора времена одзива на функционисања полицијске организације у целини, а првенствено у сегменту реаговања на пријаве грађана и поступање по догађајима који захтевају хитну реакцију полиције.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

На основу увида у текст докторске дисертације под називом „Организациони фактори времена одзива и њихов утицај на ефективност полиције опште надлежности“, кандидата мр Бојана Станковића, комисија констатује да је докторанд успешно обрадио одобрену тему. Предмет и циљ дисертације су адекватно постављени, а сама дисертација је утемељена на релевантним научним достигнућима и литератури, што је омогућило заузимање исправних и аргументованих ставова о битним питањима утицаја фактора времена одзива на ефективност полицијског поступања.

Наведена тема је неспорно актуелна, те поред теоријске може имати и практичну вредност и, као таква, представља оригинални допринос интердисциплинарним научним областима. Докторанд је овладао методологијом научноистраживачког рада и поседује врлине систематског и критичког примишљања, што потврђују и радови које је објавио у научним и стручним часописима. Свеобухватној проблематици везаној за унапређење времена одзива је приступио студиозно и критички, у циљу добијања што објективнијих закључака и конкретних резултата значајних за унапређење времена одзива и полицијског поступања.

На основу свега наведеног, имајући у виду научне резултате истраживања до којих се дошло и њихову практичну употребљивост, коришћен методолошки оквир, научни и друштвени допринос који је остварен, Комисија даје позитивну

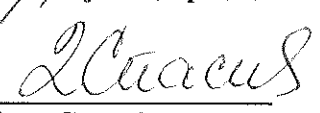
оцену докторске дисертације и Већу департмана криминалистике
Криминалистичко-полицијског универзитета у Београду

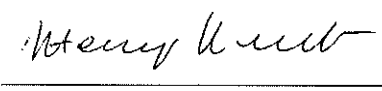
ПРЕДЛАЖЕ

Да прихвати позитивну оцену докторске дисертације кандидата мр Бојана Станковића под називом „**Организациони фактори времена одзива и њихов утицај на ефективност полиције опште надлежности**“ и предложи Већу научних области друштвено-хуманистичких и интердисциплинарних, мултидисциплинарних и трансдисциплинарних студија Криминалистичко-полицијског универзитета у Београду да одобри јавну одбрану.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

1. др Саша Милојевић, председник

2. др Данијела Спасић, члан

3. др Желимир Кешетовић, члан